

**SUPPORTING INDUSTRIAL-DIGITAL DEVELOPMENT  
BASED ON THE EXPANSION OF E-COMMERCE<sup>1</sup>**

**ПІДТРИМКА ПРОМИСЛОВО-ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ  
НА ОСНОВІ РОЗШИРЕННЯ Е-КОМЕРЦІЇ**

Однією із характерних рис сучасного етапу промислово-цифрового розвитку є стрімкий розвиток е-комерції та е-торгівлі, частка якої у загальному обсязі світової торгівлі складає близько 10–12%. Найбільш розвинутими секторами е-комерції є обмін даними, фінанси, професійні послуги, медіа, мода, фармацевтика, реклама, медичні технології та інші. За оцінками Інституту Катона, обсяг глобальної е-комерції в 2025 р. оцінюється приблизно в 6 трлн. дол. США [1, с. 28; 2, с. 182; 3].

Розвиток е-комерції сприяє розширенню спектру реалізованих товарів і послуг, пришвидшує обслуговування споживачів і поліпшує його якість, сприяє розвитку підприємництва, підвищує конкурентоспроможність компаній, пом'якшує наслідки гео економічної фрагментації [4, с. 78].

У Керівництві з виміру цифрової торгівлі, розробленому Світовою організацією торгівлі (СОТ), е-торгівля визначається як «міжнародна торгівля, яка замовляється і/або доставляється у цифровому вигляді», а об'єкти торгівлі поділяються на фізичні товари, замовлені та доставлені в цифровому форматі вигляді, цифрові товари, цифрові та посередницькі послуги. Окремим видом цифрових послуг є передача інформації [5].

На практиці організація е-комерції та е-торгівлі відбувається на цифрових платформах, діяльність яких пов'язана не лише з реалізацією товарів і послуг, а й з наданням цифрових послуг, зокрема, консультативних, інформаційних, платіжних, кредитних, страхових тощо.

Основою успішного розвитку е-комерції є її лібералізація, забезпечення вільного переміщення значних обсягів даних, їх конфіденційності та надійності здійснюваних операцій на основі використання швидкісного інтернету, технологій штучного інтелекту, хмарних обчислень та інших ІК-технологій [6, с. 41; 7, с. 35; 8, с. 76].

---

<sup>1</sup> Тези підготовлені в межах наукового проекту: «Формування структуроутворюючих опор воєнно-повоєнного економічного розвитку України»

Грунтуючись на цих принципах, СОТ активно підтримує відкриту е-комерцію. У 1996 р. було укладено Угоду про інформаційні технології, відповідно до якої у міжнародній торгівлі широкий перелік товарів і послуг, пов'язаних з ІКТ, було звільнено від митних платежів, що сприяло збільшенню обсягів їх виробництва. Зокрема, до операцій «з нульовим долларом» віднесено передачу інформації та даних, які забезпечують реалізацію фінансових, страхових, телекомунікаційних, інформаційних та інших видів цифрових послуг. У 2017 р. члени СОТ прийняли «Спільну заяву щодо е-комерції» та розпочали переговори щодо вироблення єдиних підходів. Однак через позицію окремих країн (наприклад, США не підтримали положення щодо вільних транскордонних потоків даних і заборони їх локалізації) остаточні рішення не були прийняті [3; 9, с. 34].

Значна кількість країн при укладенні міжнародних торговельних угод включають в них ліберальні правила е-комерції та е-торгівлі, зокрема, щодо вільного руху транскордонних потоків даних, заборони їхньої локалізації, звільнення від митних платежів окремих цифрових товарів і послуг (програмне забезпечення, текстові повідомлення, відеоігри, фільми, обладнання для віртуальної реальності, телекомунікаційні, комп'ютерні, інформаційні послуги тощо), захисту прав інтелектуальної власності, регулювання окремих сфер діяльності, а також забезпечення функціональної сумісності цифрових систем своїх країн.

Разом з тим, все частіше окремі країни, виходячи із національних інтересів, вдаються до цифрового протекціонізму, запроваджуючи законодавчі та адміністративні обмеження. Зокрема, це стосується правил зберігання та оброблення даних, зібраних на території певної країни іноземними компаніями, забезпечення їх локалізації, запровадження оподаткування операцій з цифровими товарами та послугами, введення окремих адміністративних обмежень тощо [10, с. 146].

Станом на кінець 2021 р. у 62 країнах світу було запроваджено 144 заходи з локалізації даних [3]. Однак оцінка ефективності їх застосування неоднозначна, оскільки вони потребують створення додаткової цифрової інфраструктури, дотримання нормативних вимог національних регуляторів, отримання відповідних дозволів тощо [11, с. 196; 12, с. 14].

Окремі країни вимагають розміщення на своїй території виробничих підрозділів великих технологічних компаній. Так, наприклад, Індонезія вимагає від компанії Apple, щоб не менше 40% деталей iPhone 16 були вироблені в країні. Деякі країни розпочали встановлювати податки на цифрові послуги. Так, Австрія ввела 5% податок на доходи від цифрової реклами для компаній з річним доходом понад 750 млн. євро, з яких не менше 25 млн. євро повинно припадати на австрійських користувачів.

У Великобританії податок на доходи платформ соціальних мереж і пошукових систем встановлено на рівні 2% для компаній з доходом понад 500 млн. ф. ст., із яких не менше 25 млн. ф. ст. надходить від користувачів у Великобританії. У Канаді податок на валовий дохід компаній, отриманий від продажу даних, надання послуг соціальних мереж і рекламних послуг встановлено на рівні 3%. Аналогічний податок у Туреччині складає 7,5%. Польща планує встановити податок на онлайн-рекламу, передачу даних, продаж товарів і послуг через цифрові інтерфейси, надання цифрового контенту, послуг зв'язку та онлайн-платежів на рівні 7% для компаній з доходом понад 750 млн. євро, з яких на польських споживачів повинно припадати не менше 4 млн. євро [3].

Унаслідок запровадження обмежень найбільше страждає ринок послуг і транскордонні потоки даних, які, переважно, є немонетарними, а відображають лише цифрову передачу інформації. На практиці торгівля товарами і послугами тісно пов'язані між собою, а тому обмеження на цифрові послуги може стримувати е-торгівлю товарами.

Головна мета запровадження обмежень на е-комерцію, які вводять уряди окремих країн, полягає у підтримці національного цифрового суверенітету шляхом перенесення окремих видів високотехнологічної діяльності великих компаній у свої країни або відкриття власних ІТ-компаній. Однак, на думку окремих дослідників, цифровий протекціонізм може стримувати інтеграційні процеси у світовій економіці, знижувати переваги міжнародного розподілу праці та кооперації, що підвищить витрати та негативно вплине на ціни товарів і послуг.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про те, що головними напрямками лібералізації е-комерції повинно бути розроблення та прийняття міжнародних правил обміну інформацією, локалізації даних і регулювання транскордонних потоків даних; повага національного цифрового суверенітету; запровадження правил добровільного маркування походження цифрових товарів; уніфікація умов оподаткування е-торгівлі та встановлення митних платежів на цифрові послуги; заборона митних платежів на електронні передачі; підвищення пропускнуєї спроможності інтернету; включення до переліку неоподатковуваних товарів промислових роботів, сонячних батарей, 3D-принтерів та інші товарів, які підтримують промислово-цифровий розвиток.

### **Література:**

1. Міщенко В. І., Шаповалов А. В., Юрчук Г. В. Електронний бізнес на ринку фінансових послуг. Київ : Знання, 2003. 278 с.
2. Тіщенко Є. О. Інституційні засади відновлення та реконструкції економіки України. *Бізнес-навігатор*. 2024. № 3 (76). С. 179-186.

3. Beaumont-Smith G. Digital Trade Brings the World to Your Fingertips. Policy 985. CI. 2024. URL: <https://www.cato.org/policy-analysis/digital-trade-brings-world-fingertips>
4. Міщенко В. І., Міщенко С. В. Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг. *Фінансовий простір*. 2018. № 1. С. 75-82.
5. Handbook on Measuring Digital Trade. 2<sup>nd</sup> ed. World Trade Organization. 2023. URL: [https://www.oecd.org/en/publications/handbook-on-measuring-digital-trade-second-edition\\_ac99e6d3-en.html](https://www.oecd.org/en/publications/handbook-on-measuring-digital-trade-second-edition_ac99e6d3-en.html)
6. Міщенко В. І., Науменкова С. В. Механізми державної підтримки використання штучного інтелекту для забезпечення стійкості економічного розвитку. *Економіка України*. 2024. Т. 67. № 5 (750). С. 30-56.
7. Naumenkova S., Malyutin O., Mishchenko S. Transition to Inflation Targeting in Ukraine: New Tools for Monetary Policy. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. 2015. № 166. P. 31-39.
8. Міщенко В. І., Тіщенко Є. О. Методологічні засади формування механізму впливу цифровізації на забезпечення національно укоріненої стійкості та безпеки економічного розвитку. *Підприємництво та інновації*. 2024. № 32. С. 71-80.
9. Міщенко В. І., Науменкова С. В. Проблеми вдосконалення управління державними корпоративними правами. *Економіка України*. 2002. № 5. С. 29-36.
10. Тіщенко Є. О. Активізація інвестиційної діяльності в Україні на основі використання проектного фінансування. *Бізнес-навігатор*. 2019. № 2. С. 144-149.
11. Гірченко Т. Д., Тіщенко Є. О. Особливості організації та управління ризиками проектного фінансування в Україні. *Бізнес-навігатор*. 2019. № 6. С. 192-199.
12. Науменкова С., Міщенко С., Тіщенко Є. Фінансові інструменти убезпечення від політичних ризиків у проектному фінансуванні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2016. № 10. С. 6-17.